

УДК 378.091.2:[616.314-083:005.336.2]](477)(045)

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЗУБНИХ ГІГІЄНІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лисиця Д.Л.,
викладач, голова циклової комісії
Рівненський державний базовий медичний коледж
аспірант кафедри психології та педагогіки
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

У статті розглянуто поняття педагогічного моделювання. Представлено модель формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів. Завдяки методу моделювання досліджено особливості підготовки майбутніх зубних гігієністів у медичному коледжі. Розроблена модель вирішує проблему оптимізації навчання з урахуванням компетентнісного підходу на основі визначених педагогічних умов.

Ключові слова: модель професійної компетентності, педагогічне моделювання, професійна компетентність, зубний гігієніст, компетентнісний підхід.

В статье рассмотрено понятие педагогического моделирования. Представлена модель формирования профессиональной компетентности будущих зубных гигиенистов. Благодаря методу моделирования исследованы особенности подготовки будущих зубных гигиенистов в медицинском колледже. Разработанная модель решает проблему оптимизации обучения с учетом компетентностного подхода на основе педагогических условий, которые были определены ранее.

Ключевые слова: модель профессиональной компетентности, педагогическое моделирование, профессиональная компетентность, зубной гигиенист, компетентностный подход.

Lysytsia D.L. THE MODEL OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE FUTURE DENTAL HYGIENISTS

The article studies the concept of pedagogical modeling. It also represents the model of professional competence of the future dental hygienists. By virtue of modeling method the specialty of future dental hygienists' education in the medical college is investigated. The designed model solves the problem of teaching optimization taking into consideration the competent approach on the basis of definite pedagogical conditions.

Key words: model of professional competence, pedagogical modeling, professional competence, dental hygienist, competent approach.

Постановка проблеми. Сучасний фахівець, як його розглядає суспільство, – це особа, яка володіє певними знаннями, уміннями, навичками, ефективно застосовує свій потенціал у вирішенні нестандартних задач, що виникають у професійній діяльності, самостійно приймає рішення і відповідає за їх результат, самовдосконалюється та прагне до творчого розвитку, володіє комунікативними якостями. Саме ці важливі риси людини визначають професійну компетентність фахівця.

Нині виникла потреба у фахівцях, які поєднують у собі особистісні та професійні якості, що є основою для виконання завдань професійної діяльності. Саме тому процес професійної підготовки у медичних коледжах спрямовується на підготовку до професійної діяльності шляхом формування професійної компетентності.

Компетентнісний підхід у підготовці таких фахівців регламентується застосуванням спеціальних педагогічних умов, які розкривають суть якісного формування та відображаються у структурній моделі професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної компетентності знайшли своє відображення у дослідженнях таких вчених, як: Н. Бібік, О. Бігич, О. Бірюк, І. Булах, Г. Єльнікова, І. Єрмаков, І. Зимняя, С. Клепко, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, Л. Хоружа, А. Хуторской, В. Шадриков, С. Шишов та ін.

Дослідженням професійної компетентності медичних фахівців займалися Л. Борисюк, М. Дем'янчук, Я. Кульбашна, Л. Романишина, М. Шегедин та ін.

Думка вчених про метод моделювання, спрямований на трансформацію традиційної освітньої парадигми у компетентнісну, простежується у наукових працях таких авторів: М. Головань, М. Жалдак, Г. Загричук, А. Кузьмінський; В. Луговий, М. Мруга, Л. Отрощенко, Ю. Сурмін, Н. Тітаренко, А. Ходорчук, І. Шмиголь, О. Шубін, В. Ягупов та ін.

Постановка завдання. Зробивши висновки з вищевикладеного, можна стверджувати, що науковці постійно працюють над проблемами компетентнісного підходу у формуванні професійної компетентності

фахівців, всебічно досліджують метод моделювання. Але проблема розробки структурної моделі формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів залишається актуальною та недостатньо вивченою.

Мета статті – визначення поняття «модель»; розробка та обґрунтування моделі формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів виникає потреба розробки та реалізації моделі, яка відповідає сучасним тенденціям у професійній освіті та вимогам до підготовки студентів у медичних коледжах.

Даний метод дозволяє розкрити суть компетентнісного підходу у підготовці майбутніх зубних гігієністів, аргументувати локальні зміни окремих аспектів освітнього процесу та відобразити цілісну систему – від постановки мети до отримання кінцевого результату. Суть методу моделювання полягає у створенні та дослідженні моделі, яку розглядають як певний аналог відповідного фрагменту дійсності.

Моделювання – це процес створення моделі, одна з основних категорій теорії пізнання.

Широке застосування поняття «модель» у багатьох видах діяльності (наукова, освітня, медична, технологічна) пояснюється зручністю відображення та відтворення в простому й узагальненому вигляді структури, властивостей, взаємозв'язків між елементами об'єкта, що досліджується, за допомогою схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул. Завдяки моделі можна відобразити цілісний педагогічний процес у ході формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

Перед нами постала проблема розробки моделі формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів. Модель передбачає організацію професійної діяльності, міждисциплінарну взаємодію у вивченні дисциплін циклу професійної підготовки, надання можливостей для саморозвитку і самореалізації особистості студента, створення організаційно-педагогічних умов, спрямованих на посилення мотивації студентів до навчання.

Під час створення структурної моделі формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів ми керувалися такими методологічними передумовами:

1) модель повинна цілісно відображає структуру, зміст, мету, засоби, результат

підготовки даних фахівців стоматологічного профілю;

2) завдяки відмежуванню суттєвих ознак об'єкта моделювання від несуттєвих необхідно визначити основні засоби побудови моделі формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

Для нашого дослідження було обрано моделювання як основний метод прогнозування та побудови теоретичної структурної моделі. Нами використовувалася теоретична модель прогностичного характеру.

Теоретична модель є графічним відображенням цілісного освітнього процесу, який включає компоненти формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів в умовах медичного коледжу. У такій структурній моделі відображаються основні ознаки, структурно-функціональні та причинно-наслідкові зв'язки між елементами аналізованих процесів формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів. Головним освітнім результатом реалізації теоретичної моделі повинен стати більш високий рівень сформованості професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів. Розроблену нами модель можна розділити на блоки: цільовий, теоретично-методологічний, змістовий, організаційно-діяльнісний, результативний.

Цільовий блок розкриває головну мету навчально-виховного процесу: формування й розвиток професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

Теоретично-методологічний блок передбачає наявність основних методологічних підходів, принципів та дидактичних теорій щодо формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

Змістовий блок виокремлює основні компоненти змісту професійної освіти: теоретичні знання, практичні вміння та навички.

Організаційно-діяльнісний блок складається з форм, методів та технологій, які використовуються в освітньому процесі і спрямовані на досягнення мети педагогічного експерименту.

В основі результативного блоку лежить розробка рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів, відбір діагностичного інструментарію для їх вимірювання й організація системи контролю. Він відображає результати експериментальної діяльності з формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів в умовах медичного коледжу.

Формування професійної компетентності базується на системі наукових підходів, реалізація котрих забезпечується визначенням, теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою ефектив-

ності педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів у медичному коледжі. Це вимагає реалізації цілої низки підходів, насамперед системного, аксіологічного, особистісно-зорієнтованого, акмеологічного, діяльнісного.

Сукупність принципів формування змісту та організації навчання професійно-зорієнтованих дисциплін дозволяє конкретизувати провідні ідеї та підходи до формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

У нашому дослідженні враховано, що принципи, як регулятивні положення, що визначають особливості організації та конструювання освітнього процесу та діяльності суб'єктів, які беруть у ньому участь, є наслідком урахування педагогічних закономірностей.

Опираючись на дослідження Ю.К. Бабанського [2, с. 313], який узагальнив педагогічні закономірності та власні спостереження, ми можемо виявити певні взаємозалежності між:

1) цілями освіти майбутніх зубних гігієністів та професійно-зорієнтованою підготовкою в умовах медичного коледжу;

2) побудовою змісту навчання циклу дисциплін професійної та практичної підготовки з інтегрованими цілями навчання, виховання й розвитку в процесі їх освоєння студентами в контексті компетентнісного підходу;

3) розвитком професійних мотивів і цінностей студентів, майбутніх зубних гігієністів та практичної спрямованості вивчення професійно-зорієнтованих дисциплін;

4) якістю професійно-зорієнтованої підготовки та її спрямованістю на формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів, мотивів і цінностей їхньої майбутньої професійної діяльності, раціональної організації та управління освітнім процесом і всіма видами діяльності його суб'єктів.

Виявлені взаємозалежності стали визначальними для відбору принципів формування змісту навчання дисциплін циклу професійної та практичної підготовки майбутніх зубних гігієністів в умовах медичного коледжу.

У своєму дослідженні М.Г. Чобітько вказує, що проектування змісту навчання повинно реалізовуватися в контексті загальнодидактичних принципів навчання (науковості, системності, професійної спрямованості) [9, с. 136]. Даний принцип визначає, що всі рішення, які приймаються у процесі навчання, повинні базуватися на об'єктивних наукових фактах без ураху-

вання суб'єктивних думок стосовно того чи іншого рішення. Завдяки цьому встановлюється необхідність співставлення між об'єктивним науковим знанням і перспективою розвитку галузі, відповідно й спрямованість на підготовку майбутніх зубних гігієністів до професійної діяльності.

Враховуючи важливість даного принципу, ми вважаємо доцільним його застосування у структурі моделі формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

У процесі професійної підготовки майбутніх зубних гігієністів знання та вміння, отримані під час вивчення дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, нерозривно пов'язані між собою та утворюють цілісну систему. Саме на цьому ґрунтується принцип системності. Він забезпечує структурну організацію безперервної професійної підготовки майбутніх зубних гігієністів. На нашу думку, навчальний матеріал із даних дисциплін повинен засвоюватися на трьох рівнях: відтворення, розуміння та засвоєння. Перший рівень передбачає отримання загальних уявлень про дисципліни професійно-зорієнтованого спрямування. На другому рівні студенти засвоюють теоретичні знання, на третьому – доповнюють їх практичними вміннями, які досягаються завдяки вправам і тренуванням.

Принцип професійної спрямованості націлює на проектування змісту навчання професійно-зорієтованим дисциплінам, на розвиток і формування професійно значущих умінь та цілеспрямоване навчання студентів застосовувати їх у майбутній професійній діяльності [1, с. 17].

Н.В. Стучинська у своїх дослідженнях вказує на те, що рівень професійної спрямованості залежить від двох компонентів – від ставлення студента до дисципліни і ставлення до професії [7, с. 89].

Застосування принципу професійної спрямованості у моделі формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів передбачає розвиток критичного мислення, оволодіння необхідною медичною термінологією, розвиток мотивації і бажання до безперервної самоосвіти. Професійна спрямованість забезпечується наявністю міждисциплінарних зв'язків, які формують зміст освіти майбутніх зубних гігієністів. Вміння систематизувати та поєднати знання та вміння з різних навчальних дисциплін формує інтерес і ціннісне ставлення як до обраної професії, так і до належного рівня професійної підготовки [3].

Застосування принципу інтеграції дозволяє забезпечити взаємозв'язок елементів у вивченні різних дисциплін ци-

клу професійної та практичної підготовки. Він орієнтує на цілеспрямовану і систематичну реалізацію внутрішньодисциплінарних і міждисциплінарних зв'язків як основного механізму інтеграції знань за рахунок впровадження активних інноваційних методів, засобів навчання і виховання, педагогічних технологій.

Відображення закономірності зміни структури змісту навчання у поєднанні з методами навчання на основі логіко-пізнавальних протиріч освітнього процесу і характеристика способів реалізації цих закономірностей відповідно до цілей освіти передбачає принцип проблемності.

У своїх дослідженнях В. Оконь вказує на переваги розв'язування студентами проблеми перед простим завданням готової інформації. «Перевага проблемного навчання полягає у тому, що, розв'язуючи проблему, учень активно мислить, а це приводить не тільки до міцності й глибини знань, набутих самостійно, але й до найціннішої якості розуму – уміння орієнтуватися в будь-якій ситуації та самостійно знаходити шляхи рішення будь-якої проблеми» [5, с. 236].

Принцип проблемності передбачає поєднання систематичної пошукової діяльності студентів із засвоєнням ними готових висновків науки. Процес взаємодії викладання й учіння орієнтований на формування світогляду об'єктів освітнього процесу, їх пізнавальної самостійності, стійких мотивів навчання і розумових (у т. ч. і творчих) здібностей у процесі засвоєння ними наукових понять і способів діяльності, що детерміновані системою проблемних ситуацій [4, с. 257].

Пріоритетним завданням сучасної системи професійної освіти є спрямування студентів на вироблення позитивної мотивації та підвищення інтересу до навчання. Це дозволяє формувати цілісну всесторонню розвинену особистість. Нині, у час переходу на нову систему освіти, перед навчальним закладом стоїть завдання, спрямоване на формування у студентів бажання вчитися, досягати відповідних цілей.

Застосування інноваційних технологій дозволяє стимулювати студентів до навчальної діяльності через створення навчально-виховних ситуацій, спрямованих на розвиток їхніх потенційних можливостей і бажання отримувати новий досвід у процесі навчання та формувати позитивну мотивацію до майбутньої професійної діяльності.

Принцип технологізації орієнтує на широке впровадження до процесу професійної підготовки майбутніх зубних гігієністів сучасних педагогічних технологій. У педагогічній літературі термін «технологія»

використовують у таких значеннях: як синонім понять «методика» чи «форма організації навчання» (технологія спілкування, технологія взаємодії, технологія організації індивідуальної діяльності); як сукупність усіх використаних у конкретній педагогічній системі методів, засобів і форм; як сукупність і послідовність методів і процесів, спрямованих на одержання запланованого результату. Лише третє значення зберігає основний смисл технології, суть якої полягає в попередньому визначенні діагностичної мети і засобів її реалізації [8, с. 164].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, можна визначити зміст та побудувати теоретичну структурну модель формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів.

У контексті дослідження формування професійної компетентності майбутніх зубних гігієністів дана структурна модель розглядається як функціонально цілісна система цілей і завдань міждисциплінарного змісту, взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, єдності дидактико-методичного комплексу, освітніх результатів і управління якістю навчання. Під час створення моделі враховано особливості майбутньої професійної діяльності студентів, компоненти професійної компетентності, сформованість яких характеризує ефективність реалізації розробленої нами моделі. Нами виявлено, що зміст та процес професійної підготовки майбутніх зубних гігієністів потребує модернізації та переходу до компетентнісного підходу у професійній медичній педагогіці.

З метою впровадження в освітній процес підготовки майбутніх зубних гігієністів компетентнісного підходу, згідно з моделлю формування їх професійної компетентності, вважаємо за необхідне далі працювати над експериментальним дослідженням.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабаліч В.А. Формування у студентів медичного коледжу готовності до пропаганди і реалізації ідей здорового способу життя у майбутній професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Кіровоград, 2006. 20 с.; Бабенко Т.П. Дослідницька діяльність студентів у контексті реформування медсестринської освіти. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. 2011. № 3. С. 19–20.
2. Бабанский Ю.К. Избранные педагогические труды. М.: Педагогика, 1989. 558 с.
3. Зеленецкая Т.С. О формировании компетентности. Высшее образование в России. 2005. № 6. С. 108–111.
4. Махмутов М.И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории. М.: Педагогика, 1975. 368 с.

5. Оконь В. Введение в общую дидактику / пер. с польск. М.: Высш. шк., 1990. 382 с.

6. Системний підхід у вищій школі: навч. посіб. / упоряд. Т.Д. Кочубей, К.В. Іващенко. Умань: ПП Жовтий О.О., 2014. 131 с.

7. Стучинська Н.В. Інтеграція фундаментальної та фахової підготовки майбутніх лікарів у процесі вивчення фізико-математич-

них дисциплін: дис. ... док. пед. наук: 13.00.02. К., 2008. 483 с.

8. Чайка В.М. Основи дидактики: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 238 с.

9. Чобітько М.Г. Педагогічні принципи особистісноорієнтованої професійної підготовки майбутніх фахівців. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2005. Вип. 1. С. 135–141.

УДК 378.14:371

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ВИСОКИМ РІВНЕМ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАСАДАХ НЕПЕРЕРВНОСТІ ТА НАСТУПНОСТІ

Мосейчук Ю.Ю., к. н. з фіз. вих. і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичної культури та основ здоров'я
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті зосереджено увагу на доцільності впровадження у професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури концепції, що базується на засадах неперервності та наступності. Авторська концепція охоплює мету, завдання, конкретні орієнтири, структурні елементи та основоположні засади, теоретико-методологічні аспекти і засадничі площини; базується на конкретних принципах діяльності та має практичний зміст і пріоритетні напрями. Її впровадження дозволить сформулювати у майбутніх учителів високий рівень культури здоров'я.

Ключові слова: концепція, етапи проектування концепції, неперервність і наступність, професійна підготовка, культура здоров'я, майбутні учителі фізичної культури.

В статье сосредоточено внимание на целесообразности внедрения в профессиональную подготовку будущих учителей физической культуры концепции, базирующейся на принципах непрерывности и преемственности. Авторская концепция охватывает цели, задачи, конкретные ориентиры, структурные элементы и основополагающие принципы, теоретико-методологические аспекты и основные плоскости; базируется на конкретных принципах деятельности и имеет практический смысл и приоритетные направления. Ее практическое внедрение позволит сформировать у студентов высокий уровень культуры здоровья.

Ключевые слова: концепция, этапы проектирования концепции, непрерывность и преемственность, профессиональная подготовка, культура здоровья, будущие учителя физической культуры.

Moseychuk Yu.Yu. PRACTICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL EDUCATION WITH A HIGH LEVEL OF HEALTH CULTURE ON THE BASIS OF UNINTERRUPTENCE AND CONTINUITY

The article focuses on the expediency of developing and introducing into the professional training of future teachers of physical education an integral concept based on the principles of uninterruptedness and continuity. The author's concept covers the purpose, tasks, specific landmarks, structural elements and foundations, theoretical and methodological aspects and the fundamental area; is based on specific principles of activity and has practical content and priority directions. Its practical implementation will enable the students of the physical education departments to form a high level of health culture.

Key words: conception, stages of concept development, uninterruptedness and continuity, professional training, health culture, future teachers of physical education.

Постановка проблеми. Нині не викликає сумнівів той факт, що культуру здоров'я кожної людини доцільно розглядати у якості головної запоруки благополуччя всього українського суспільства. Однак у нашій країні спостерігаються певні негативні тен-

денції у цій сфері. Зокрема, стан здоров'я населення, особливо молоді, дедалі більше набуває загрозливого характеру. З огляду на це варто спрямувати зусилля на формування культури здоров'я. Для учителя фізичної культури високий рівень сформова-